

فصلنامه مطالعات کمی در مدیریت

دوره ۱۱، شماره یک، بهار ۱۴۰۰، صص ۷۵-۱۰۶

رابطه سواد مالی با شرایط وام‌دهی بانک‌های تجاری و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های

پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

صدیقه طوطیان^۱ و سائنا سیده زاده^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۸/۲۹، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱/۳۱

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه سواد مالی با شرایط وام‌دهی بانک‌های تجاری و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است. جامعه آماری پژوهش جامعه آماری پژوهش حاضر شرکت‌های خصوصی متقاضی وام از کلیه بانک‌های پذیرفته شده در بورس هستند که بر اساس نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب می‌شوند. از تعداد ۱۰۰۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بر اساس فرمول کوکران ۱۰۰ شرکت انتخاب شده است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته است که روایی آن به صورت روایی محتوا و با مراجعه به نظر ۵ نفر از خبرگان و اساتید فن بررسی و تایید گردید. پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ بررسی شد که نتایج نشان می‌دهد ضریب آلفا بیشتر از مقدار ملاک ۰/۷ است. لذا پرسشنامه از پایایی مناسب برخوردار است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS۲۰ انجام شده است. نتایج نشان می‌دهد که سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با هم رابطه دارند. همچنین سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با هم رابطه دارند.

کلمات کلیدی: سواد مالی، شرایط وام‌دهی، دسترسی به اعتبارات رسمی و بانک‌های تجاری

۱- نویسنده مسئول، دانشیار گروه مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب، تهران، ایران. آدرس پست الکترونیکی:

Tootian_ir@yahoo.com

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق

مقدمه

امروزه رسیدن به اهداف اقتصادی هر کشوری، بدون مشارکت عمومی افراد آن کشور امری غیرممکن است؛ یکی از راه‌های مشارکت افراد در توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه و بورس اوراق بهادار می‌باشد که بدان طریق، پس‌اندازهای کوچک و سرگردان به سمت فعالیت‌های مولد و تولیدی راه پیدا کرده، چرخ تولید و اقتصاد به حرکت در می‌آید (مرادی و ایزدی، ۱۳۹۴).

افراد به طور فزاینده‌ای به فعالان بازارهای مالی تبدیل شده‌اند و مشارکت در بازارهای مالی با ظهور محصولات و خدمات مالی جدید همراه شده است. با این حال، برخی از این محصولات پیچیده مالی، برای درک سرمایه‌گذاران، به ویژه برای سرمایه‌گذاران مالی تازه‌کار، مشکل هستند. هر چند سرمایه‌گذاری در بورس با خرید یک ورقه بهادار آغاز می‌شود، اما خرید این دارایی مالی، نیازمند بررسی و تحلیل دقیق از وضعیت حال و آینده آن است. تجربه نشان می‌دهد افرادی که با حدس و گمان سرمایه‌گذاری می‌کنند، منفعت بسیار کمی می‌برند. بنابراین، در مواجهه با این شرایط، سؤالاتی پیش روی ما قرار می‌گیرند؛ آیا افراد برای تصمیم‌گیری مالی به خوبی مجهز هستند؟ آیا آن‌ها دارای سواد و اطلاعات مالی کافی هستند؟

سواد مالی توسط بنیاد مالی تحقیق در آموزش انگلستان به شرح ذیل تعریف شده است: توانایی قضاوت آگاهانه و تصمیم‌گیری موثر در استفاده از منابع پولی و مدیریت آن (نکتور و همکاران، ۱۹۹۲) پس از آن (سکاگن و لاینز، ۱۹۹۶)^۱، اضافه کردند که یک شخص هم دارای یک نگرش تسهیل‌کننده برای مدیریت موثر امور مالی می‌باشد. پس از طرح این موضوع، مبحث سواد مالی مبدل

^۱ Nector et al, ۱۹۹۲

^۲ Schagen and Lines, ۱۹۹۶

به یک موضوع بسیار مهم تحقیقاتی شد، به طوری که ابتدا در کشورهای انگلستان و امریکا و متعاقب آن در سایر کشورها از جمله استرالیا، هلند، ایتالیا، مالزی و... مورد توجه پژوهشگران قرار گرفت. تایید این مدعا تعداد زیادی از مطالعات در این حوزه و اجرای برنامه‌های آموزشی متعدد در راستای ارتقاء سواد مالی در کشورهای مختلف به ویژه امریکاست، به نحوی که تقریباً اغلب ایالت‌های این کشور سر فصل مصوب سواد مالی داشته و علاوه بر آن مجمعی به نام جامپ استارت در امریکا وظیفه توسعه و بهبود سواد مالی را به عهده گرفته و هر سال یکبار نسبت به انجام آزمون ادواری سواد مالی و گزارش نتایج آن اقدام می‌نماید.

سواد مالی در سالهای اخیر منافی برای گروه‌های مختلف، از جمله دولت‌ها، بانکداران، کارفرمایان، گروه‌های مختلف اجتماعی، بازارهای مالی و دیگر سازمان‌ها، به ویژه در کشورهای توسعه یافته ایجاد کرده است. اهمیت بهبود سواد مالی، به خاطر عواملی چون توسعه محصولات جدید مالی، پیچیدگی ابزارها و بازارهای مالی، تغییرات سیاسی و عوامل اقتصادی، افزایش یافته است. این روند با توجه به فراوانی گزینه‌های سرمایه‌گذاری و گسترش بازاریابی، تنها زمانی موثر است که بتوان با استفاده از اطلاعات و سواد مالی اقدام به انتخاب از بین آنها نمود. تحصیلات دانشگاهی در زمینه مالی و حسابداری و اطلاعات ارائه شده توسط بخش دولتی و خصوصی، اینترنت و دوره‌های آموزش امور مالی از جمله منابع تامین سواد مالی می‌باشد (التمیمی و بن کلی^۱، ۲۰۰۹). به تازگی به این موضوع که فقدان مهارت‌های مالی منجر به رفتار ضعیف مالی می‌شود توجه بیشتری شده است هیلگرت و بورلی^۲، ۲۰۰۳؛ لوزاردی^۳، ۲۰۰۷). علاوه بر این، شواهد نیز نشان می‌دهد که سطح آموزش مالی در اوگاندا در تمام سنین و گروه‌های اجتماعی بسیار پایین است که سطح پایین فراگیری مالی و نرخ

^۱ Al- Tamimi and Bin Kalli

^۲ Hilgert and Beverly

^۳ Lusardi

پایین صرفه‌جویی را توضیح می‌دهد. همچنین دریافتند که بسیاری از صاحبان ویا مدیران شرکت‌های متوسط و کوچک اطلاعات محدودی در خصوص محصولات مالی، مدیریت مالی دارند و فاقد دانش مالی، مهارت‌ها و توانایی لازم برای انجام بودجه بندی، دفترداری مناسب و برنامه‌ریزی مالی هستند(هاگگا^۱، ۲۰۰۷).

بک و همکاران^۲ (۲۰۰۷) استدلال می‌کنند که هنگامی که افراد دچار بی سواد مالی هستند، محصولات مالی را نمی‌خواهد. (بنچوونگا و اسمیت^۳، ۱۹۹۱؛ گرینوود و جوانوویچ^۴، ۱۹۹۰) در مدل‌های اقتصادی خود یک رابطه مثبت بین واسطه‌گری مالی و رشد اقتصادی نشان می‌دهد. در این مقاله، به بررسی رابطه بین شرایط وام‌دهی بانک‌های تجاری، سواد مالی و دسترسی به اعتبار رسمی شرکت‌های کوچک و متوسط (SMEs) پرداخته شده است. همچنین شواهد پژوهش‌های نشان می‌دهد که شرکت‌های کوچک و متوسط وام‌گیرنده که فاقد وثیقه برای پشتیبانی از استقراض خود هستند معمولاً دسترسی محدودی به اعتبار دارند (تاگر و ناب^۵، ۲۰۰۰؛ میسن و استارک^۶، ۲۰۰۴). از قضا، شواهد نشان می‌دهد که اکثر شرکت‌های کوچک و متوسط در اوگاندا تکیه بیشتر بر روی اعتبارات غیررسمی نسبت به رسمی دارند و در عین حال منابع غیررسمی آن‌ها را با سرمایه نا کافی برای رشد و گسترش ترک می‌کند(موتیساسیرا^۷ و همکاران، ۲۰۰۱؛ اوگاندا اداره آمار^۸، ۲۰۰۷؛ استیونسون و سنت اونج^۹، ۲۰۰۵؛ آرتی^{۱۰}، ۲۰۰۸).

^۱ Hatega

^۲ Beck et al.

^۳ Bencivenga and Smith

^۴ Greenwood and Jovanovic

^۵ Tucker and Lean

^۶ Mason and Stark

^۷ Mutesasira et al

^۸ Uganda Bureau of Statistics

^۹ Stevenson and St-Onge

^{۱۰} Aryeetey

یکی از مشکلات اصلی که گریبانگیر شرکت‌های تولیدی و خدماتی و همچنین مدیران بانک شده است، عدم سواد مالی کافی در حوزه تسهیلات تجاری، وام‌ها و اعتبارات رسمی است. عدم آشنایی با این مقوله باعث می‌شود همکاری مناسبی بین بانک و شرکت‌ها ایجاد نشود و تسهیلات بانک‌ها در مسیر دیگری غیر از چرخه تولید و تجارت حرکت نمایند. آشنایی و سواد مالی اشخاص حقوقی در خصوص شرایط وام‌دهی بانک‌های تجاری و دسترسی به اعتبارات رسمی می‌تواند گره‌گشای تامین مالی آن‌ها و ایجاد ارتباط مناسب و موثر بین بانک و شرکت‌های تجاری گردد. با توجه به موارد بالا سوال اصلی این پژوهش این است که آیا سواد مالی و شرایط وام‌دهی بانک‌های تجاری و دسترسی به اعتبارات رسمی با هم رابطه دارند؟

پیشینه پژوهش

در جهان امروزه که در آن تصمیم‌گیری‌های مالی به طور فزاینده در حال تبدیل شدن به یکی از پیچیده ترین رفتارهای انسان است، مردم نیاز به طیف گسترده‌ای از مهارت‌ها و دانش‌ها برای انتخاب آگاهانه و مدیریت امور مالی دارند. به همین دلیل سواد مالی در سراسر جهان مورد توجه دولت‌ها قرار گرفته است. شهروندانی که دارای یک درک قوی از اصول اولیه مالی باشند به احتمال زیاد می‌توانند انتخاب آگاهانه تری در این زمینه داشته باشند. دانش مالی می‌تواند به مصرف کنندگان در همه سنین و با هر سطح درآمدی کمک کند تا بتوانند هزینه‌ها و بدهی‌ها را تحت کنترل نگه دارند. همچنین می‌تواند به خانواده‌ها در به دست آوردن نظم و انضباط برای صرفه جویی و سرمایه‌گذاری کمک کند (درانی و همکاران، ۱۳۹۲).

سواد مالی، مفهوم گسترده‌ای شامل اطلاعات و رفتار افراد، برای برخورداری از موقعیت امن مالی آتی است. این مفهوم در درجه اول شامل توانمندسازی و آموزش افراد و جوامع در برابر مسایل مالی می‌باشد، تا از طریق آن قادر باشند به ارزیابی بازارها محصولات و اخذ تصمیم‌گیری آگاهانه

اقدام کنند(میلر^۱، ۲۰۰۹). و به بیان دیگر آگاهی مردم در زمینه سواد مالی به آنان کمک می نماید تا منابع مالی خویش را بهتر مدیریت نمایند. توسعه دانش افراد و خانوارها در این زمینه قدرت اقتصادی اجتماعی خانواده را افزایش می دهد. تبیین علمی میزان درک و شناخت مدیران از موقعیت مالی شرکتشان و مردم از موقعیت مالی شخصی شان علاوه بر اینکه یک ادبیات علمی مناسبی را برای این مساله فراهم می نماید، موجب می شود اهمیت و ضرورت آموزش های سواد مالی به ویژه در درون خانواده و مدارس مورد تاکید قرار گیرد(کیانوش، ۱۳۹۲).

همچنین سواد مالی و درک مفاهیم آن برای دانشجویان نیز اهمیت ویژه دارد زیرا تصمیمات مالی اتخاذ شده توسط آنها در دوره دانشجویی تاثیر با اهمیتی بر وضعیت مالی آنها پس از فارغ التحصیلی از دانشگاه دارد. علاوه بر این موقعیت مالی آنها در دانشگاه می تواند عملکرد دانشگاهی آنها را تحت تاثیر قرار دهد. همچنین مطالعات قبلی در ایالات متحده و دیگر کشورها نشان دهنده آن هستند که دانشجویان کالج دارای دانش مالی ناکافی بوده و ممکن است مدیران ضعیفی در مسائل مالی خود باشند(مورفی^۲، ۲۰۰۵). با توجه به موارد پیش گفته و اهمیت فزاینده مباحث مرتبط با سواد مالی و تامین مالی شخصی که یکی از ابعاد بسیار مهم اقتصاد خانوارها می باشد، پژوهش ها متعددی صورت گرفته تا عوامل موثر بر سواد مالی را بررسی کند.

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی سواد مالی را در قالب ۳ بعد توصیف می کند: دانش مالی، نگرش مالی و رفتار مالی. در تعریف آنها می توان گفت: دانش مالی توانایی مدیریت و ارزیابی امور مالی به منظور تصمیم گیری های محتاطانه برای رسیدن به اهداف زندگی و دستیابی به رفاه مالی است(راکوف^۳، ۲۰۱۱) و نگرش مالی به عنوان ترکیبی از مفاهیم، اطلاعات و احساسات در ارتباط با

^۱ Miller

^۲ Murphy

^۳ Rakow

فرآیند یادگیری و رسیدن به عمل مطلوب تعریف نمود (شوکوف^۱، ۲۰۰۲) و همچنین رفتار مالی رویکرد و نگرش افراد به سمت پول را رفتار مالی گویند. با توجه به تعریف می توان استدلال کرد که دانش مالی، مهارت، رفتار و همچنین روابط متقابل آنها همه باید در یک مفهوم فراگیر سواد مالی در نظر گرفته شوند و به طور خاص دانش مالی که یکی از پایه های اصلی سواد مالی است. دانش مالی به نوبه خود در درک دانش منعکس می شود و مهارت های مالی نیز که به دانش مالی بستگی دارند تحت تاثیر این دانش قرار می گیرند. رفتار مالی واقعی نیز به هر ۳ متغیر خود (دانش مالی، درک دانش و مهارت های مالی) وابسته است و از هر ۳ متغیر تاثیر می پذیرد. در نهایت تجربه به دست آمده از طریق رفتار مالی بازخوردی به هر مورد دانش مالی و درک دانش خواهد گذاشت. ولی توجه به این نکته لازم است که عناصر و متغیرهای داخلی و خارجی دیگری مانند نگرش های مالی و منابع مالی و سرمایه های انسانی فرد بر این دانش و مهارت تاثیر خواهد گذاشت (هاستون^۲، ۲۰۱۱).

اماری و جاربونی^۳ (۲۰۱۶)، در پژوهشی که روی نمونه ای شامل ۲۵۶ سرمایه گذار خرد که در بازار سهام تونس فعال هستند انجام دادند به این نتیجه رسیدند که تجربه سرمایه گذاران، سطح سواد مالی، سن، استفاده از اکتشافات در دسترس و اندازه پرتفوی تاثیر قابل توجهی بر تنوع دارایی های موجود در پرتفوی دارد.

^۱ Shockey

^۲ Huston

^۳ Amari and Jarboui, ۲۰۱۶

هیکیلا و همکاران^۱ (۲۰۰۹)، در مقاله خود تحت عنوان "سرمایه اجتماعی و دسترسی به اعتبارات" بیان کردند که از ۱۱۲۸ شرکت کوچک و متوسط در اوگاندا که برای وام اقدام کردند، تنها ۱۷۹ شرکت کوچک و متوسط موفق بودند.

کاکورو^۲ (۲۰۰۸)، در مقاله‌ی "رابطه‌ی عوامل عرضه و تقاضا و اعتبارات در جریان برای شرکت‌های کوچک و متوسط" بیشتر بانک‌های تجاری در تلاش برای بهبود دسترسی به اعتبار رسمی توسط شرکت‌های کوچک و متوسط هستند.

علاوه بر این، در بررسی فضای سرمایه‌گذاری بانک جهانی ذکر شده که (کاکورو ۲۰۰۸) نشان داد که ۴۱/۲ درصد از شرکت‌های کوچک اعتباری محدود دارند و تنها ۲۴/۸ درصد آن‌ها از بانک‌ها وام دریافت کرده‌اند. این بررسی همچنین نشان داد که ۲۸/۲ درصد از شرکت‌های متوسط اعتباری محدود دارند و تنها ۳۲ درصد آن‌ها از بانک وام دریافت کرده بودند.

کاکورو، (۲۰۰۸) سیبل^۳ (۲۰۰۳)، در اغلب موارد، شرکت‌های کوچک و متوسط ملزم به ارائه وثیقه به میزان حداقل ۱۵۰ درصد مبلغ وام و معمولاً دوره بازپرداخت کوتاه به طور معمول ۲۴ ماه با نرخ بهره بین ۲۳ تا ۳۰ درصد در هر ماه می‌باشند علاوه بر این، شواهد نیز نشان می‌دهد که سطح آموزش مالی در اوگاندا در تمام سنین و گروه‌های اجتماعی بسیار پایین است که سطح پایین فراگیری مالی و نرخ پایین صرفه جویرا توضیح می‌دهد.

پژوهش‌ها نشان می‌دهد که دو سازه که ممکن است واریانس در دسترس بودن اعتبار برای شرکت‌های کوچک و متوسط را توضیح دهد وجود دارد: یکی شرایط وام که شامل وثیقه، دوره بازپرداخت وام و نرخ بهره می‌باشد (یهوالا، ۲۰۰۸؛ استیگلitz و وایس، ۱۹۸۱؛ ایتینوبه، ۲۰۰۱؛ آریتی و همکاران،

^۱ Heikkila et al. ۲۰۰۹

^۲ Kakuru, ۲۰۰۸

^۳ Kakuru, ۲۰۰۸; Seibel, ۲۰۰۳

۱۹۹۴؛ صفوی و همکاران^۱، ۲۰۰۶) و سواد مالی (کول و همکاران، ۲۰۰۹؛ هیلگرت و همکاران،

۲۰۰۳؛ چن و ولپ^۲، ۱۹۹۸)

هاتکا^۳ (۲۰۰۷)، در مقاله ی "توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط در اوگاندا" دریافتند که بسیاری از صاحبان ویا مدیران شرکت‌های متوسط و کوچک اطلاعات محدودی بر روی محصولات مالی، مدیریت مالی دارند و فاقد دانش مالی، مهارت ها و توانایی لازم برای انجام بودجه‌بندی، دفترداری مناسب و برنامه‌ریزی مالی هستند. در حالی که برای دسترسی به اعتبارات رسمی شرایط وام‌دهی تجاری و سواد مالی بسیار مهم هستند، مطالعات قبلی واریانس دسترسی به اعتبارات رسمی توسط شرکت‌های کوچک و متوسط را با استفاده از سواد مالی (بک و همکاران^۴، ۲۰۰۷) و شرایط اعطای وام (استیگلیتز و وایس، ۱۹۸۱؛ اشمیت و کرپ،^۵ ۱۹۸۷) به طور مستقل از یکدیگر توضیح می‌دهد. فرضیه اصلی: سواد مالی و شرایط وام‌دهی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با هم رابطه دارند.

فرضیه فرعی ۱: سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با هم رابطه دارند.

فرضیه فرعی ۲: سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با هم رابطه دارند.

^۱ Yehuala, ۲۰۰۸; Stiglitz and Weiss, ۱۹۸۱; Atieno, ۲۰۰۱; Aryeetey et al., ۱۹۹۴; Safavian et al., ۲۰۰۶

^۲ Cole et al., ۲۰۰۹; Hilgert et al., ۲۰۰۳; Chen and Volpe, ۱۹۹۸

^۳ Hatega, ۲۰۰۷

^۴ Beck et al., ۲۰۰۷

^۵ Stiglitz and Weiss, ۱۹۸۱; Schmidt and Kropp, ۱۹۸۷

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر، جستجوی نظام‌مند داده و اطلاعات حول محور تحلیل و بررسی تاثیر رابطه سواد مالی با شرایط وام‌دهی بانک‌های تجاری و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. پژوهش حاضر، بر اساس هدف کاربردی است.

از نظر روش‌شناسی این تحقیق توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. تحقیق حاضر بر اساس چگونگی به‌دست آوردن داده‌های موردنیاز و از نظر طبقه‌بندی تحقیقات با توجه به هدف آن‌ها، در زمره تحقیقات توصیفی قرار دارد. از لحاظ نوع نظارت و درجه کنترل این تحقیق در زمره تحقیقات میدانی قرار دارد چرا که محقق متغیرها را در حالت طبیعی آن‌ها بررسی می‌کند.

جامعه آماری پژوهش حاضر شرکت‌های خصوصی متقاضی وام از کلیه بانک‌های پذیرفته شده در بورس هستند که بر اساس نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب می‌شوند. از تعداد ۱۰۰۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بر اساس فرمول کوکران ۱۳۰ شرکت انتخاب شده است. حجم نمونه مورد نظر برابر ۱۳۰ خواهد بود. که به روش تصادفی ساده انتخاب می‌شوند.

روش گردآوری داده‌ها در پژوهش حاضر به دو صورت یا روش زیر انجام می‌گردد:

۱) روش کتابخانه‌ای:

برای گردآوری داده‌ها و اطلاعات لازم در خصوص مبانی نظری پژوهش و تفهیم و تشریح متغیرها و همچنین پیشینه پژوهش از روش کتابخانه‌ای استفاده می‌شود. در این پژوهش مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه کتاب‌خانه، مقاله و اینترنت جمع‌آوری شده و به صورت استدلال قیاسی و در رد یا اثبات فرضیه‌های پژوهش با به‌کارگیری روش‌های آماری مناسب استفاده می‌شود.

۲) روش میدانی:

برای گردآوری داده‌ها و اطلاعات لازم در خصوص بررسی متغیرهای پژوهش و آزمون فرضیه‌ها از روش میدانی استفاده می‌شود.

بنابراین ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش، پرسشنامه است. در این پژوهش متغیر مستقل سواد مالی که با پرسشنامه لوزادی و میشل^۱ (۲۰۱۱) سنجیده می‌شود و متغیرهای وام‌دهی و اعتبارات رسمی که متغیر وابسته هستند با پرسشنامه آماری مونا^۲ (۲۰۱۵) ارزیابی می‌شوند.

داده‌های جمع‌آوری شده اعداد و ارقامی بدون معنی می‌باشند که از آمار برای معنی‌دار کردن آن‌ها به منظور تحقق اهداف پژوهش‌ها کمک گرفته می‌شود. تجزیه و تحلیل اطلاعات به‌عنوان بخشی از فرآیند روش پژوهش علمی یکی از پایه‌های اصلی هر مطالعه و پژوهش به شمار می‌رود که به‌وسیله آن کلیه فعالیت‌های پژوهشی تا رسیدن به یک نتیجه، کنترل و هدایت می‌شوند. به عبارتی در این پژوهش، پژوهشگر برای پاسخ‌گویی به مسأله تدوین شده و یا تصمیم‌گیری در مورد رد یا تأیید فرضیه یا فرضیاتی که برای پژوهش در نظر گرفته است از روش‌های مختلف تجزیه و تحلیل استفاده می‌کند. لذا ذکر این نکته ضروری است که تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست آمده به تنهایی برای یافتن پاسخ پرسش‌های پژوهش کافی نیست، تعبیر و تفسیر این داده‌ها نیز لازم است. ابتدا باید داده‌ها را تجزیه و تحلیل نمود و سپس نتایج این تجزیه و تحلیل را مورد تعبیر و تفسیر قرار داد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه از روش‌های آماری مختلفی استفاده شده است. برای این منظور و متناسب با نیاز آمار تحلیلی، از نرم‌افزار آماری علوم اجتماعی^۳، نرم‌افزار صفحه گسترده اکسل^۴ و SPSS در دو بخش آمار توصیفی^۵ و آمار استنباطی^۶، بهره گرفته شده است. که در ادامه به بررسی آن‌ها خواهیم پرداخت. اطلاعات لازم برای پژوهش حاضر از پرسشنامه‌ای که اعتبار

^۱ Lusardi & Mitchell

^۲ Amari Mouna

^۳ Statistical Packages for Social Science (SPSS)

^۴ Descriptive statistics

^۵ Inference statistics

آن مورد آزمون قرار می‌گیرد، جمع آوری شده و این اطلاعات در محیط نرم‌افزاری SPSS با اعمال آزمون‌های آماری مناسب با توجه به فرضیات پژوهش، تجزیه و تحلیل می‌گردد.

فنون آماری مورد استفاده در این پژوهش در زمینه‌ی آمار توصیفی و استنباطی می‌باشد. در زمینه‌ی آمار توصیفی از فنون آماری همچون جدول توزیع فراوانی و نمودار میله‌ای؛ میانگین؛ نما، میانه، انحراف معیار و واریانس خواهد شد. همچنین در زمینه‌ی آمار استنباطی نیز از آزمون تی مستقل و تحلیل رگرسیون چندگانه با نرم‌افزار Spss مورد استفاده قرار خواهند گرفت. همچنین از آزمون کلموگروف اسمیرنوف جهت مشخص نمودن نرمال یا غیرنرمال بودن داده‌ها استفاده می‌گردد. در ارتباط با بررسی پایایی ابزار جمع‌آوری داده‌ها (پرسشنامه) از آزمون آلفای کراباخ استفاده می‌شود. نتایج این آزمون‌ها در فصل چهارم به طور مفصل تشریح خواهد شد. آزمون‌های مورد استفاده در تحلیل داده‌های پژوهش، نرم‌افزارهای مورد استفاده برای اجرای آزمون‌ها و هدف این آزمون‌ها، در جدول (۳-۴)، تبیین و خلاصه شده است.

جدول ۱- گزیده‌ای از آزمون‌های مورد استفاده در پژوهش

ردیف	آزمون آماری	نرم‌افزار	هدف
۱	آلفای کرونباخ	Spss	بررسی پایایی یا اطمینان ابزار سنجش
۲	کلموگروف اسمیرنوف	Spss	بررسی نرمال یا غیرنرمال بودن داده‌ها
۳	آزمون تی مستقل	Spss	بررسی و آزمون فرضیه‌های پژوهش
۴	تجزیه و تحلیل رگرسیون	Spss	میزان تبیین‌کنندگی متغیرهای مستقل و وابسته در مدل مفهومی پژوهش
۵	آزمون همخطی	Spss	اطمینان از عدم همخطی در بین متغیرهای مستقل

ماخذ: یافته‌های پژوهش

نتایج و بحث

شاخص‌های توصیفی مربوط به جمعیت شناختی پاسخگویان

الف) جنسیت: پراکندگی پاسخ دهندگان از نظر جنسیت مطابق جدول و نمودار زیر است:

جدول ۲- تعداد و درصد پاسخگویان بر حسب جنسیت

درصد تجمعی	درصد	تعداد	فراوانی جنسیت
٪۷۵	٪ ۷۵	۹۸	مرد
٪ ۱۰۰	٪ ۲۵	۳۲	زن
-	٪ ۱۰۰	۱۳۰	مجموع

ماخذ: یافته‌های پژوهش

بر اساس اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه، ۹۸ نفر معادل ۷۵ درصد کل پاسخ دهندگان را مردان و ۳۲ نفر معادل ۲۵ درصد را زنان تشکیل می دهند.

ب) سن: جدول و نمودار زیر پراکندگی پاسخ دهندگان را از لحاظ میزان سن نشان می دهد.

جدول ۳- تعداد و درصد پاسخگویان بر حسب سن

درصد تجمعی	درصد	تعداد	فراوانی سن
٪ ۶	٪ ۶	۸	کمتر از ۲۵ سال
٪ ۱۶	٪ ۱۰	۱۴	۲۵ تا ۳۵ سال
٪ ۵۸	٪ ۴۲	۵۴	بین ۳۶ تا ۴۵ سال
٪ ۸۶	٪ ۲۸	۳۶	بین ۴۶ تا ۵۵ سال
٪ ۱۰۰	٪ ۱۴	۱۸	بیشتر از ۵۵ سال
-	٪ ۱۰۰	۱۳۰	کل

ماخذ: یافته‌های پژوهش

همان‌طور که جداول نشان می‌دهد، بیشتر پاسخ دهندگان در رده سنی تا ۳۶ تا ۴۶ قرار دارند که معادل ۴۲ درصد کل افراد می‌باشد. کمترین فراوانی نیز مربوط به افراد کمتر از ۲۵ سال است.

ج) تحصیلات:

جدول ۴- تعداد و درصد پاسخگویان بر حسب سطح تحصیلات

فراوانی مقطع تحصیلی	تعداد	درصد	درصد تجمعی
فوق دیپلم و کمتر	۸	٪ ۶	٪ ۶
لیسانس	۴۲	٪ ۳۲	٪ ۳۸
فوق لیسانس	۵۲	٪ ۴۰	٪ ۷۸
دکتری و بالاتر	۲۸	٪ ۲۲	٪ ۱۰۰
کل	۱۳۰	٪ ۱۰۰	-

ماخذ: یافته‌های پژوهش

آمار نشان می‌دهد که بیشتر افراد دارای مدرک کارشناسی ارشد می‌باشند. به‌طوری که حدود ۴۰ درصد کل پاسخ دهندگان تحصیلات کارشناسی ارشد دارند. کمترین فراوانی مربوط به افرادی است که دارای مدرک فوق دیپلم هستند.

د) سابقه خدمت:

جدول ۵- تعداد و درصد پاسخگویان بر حسب سابقه خدمت

فراوانی سابقه خدمت	تعداد	درصد	درصد تجمعی
کمتر از ۵ سال	۱۲	٪ ۱۰	٪ ۱۰
بین ۵ تا ۱۰ سال	۲۸	٪ ۲۲	٪ ۳۲
بین ۱۰ تا ۱۵ سال	۴۳	٪ ۳۳	٪ ۶۵
بیشتر از ۱۰ سال	۴۷	٪ ۳۵	٪ ۱۰۰
کل	۱۳۰	٪ ۱۰۰	-

ماخذ: یافته‌های پژوهش

آمار نشان می‌دهد که بیشترین ۵ فراوانی مربوط به افرادی است که دارای سابقه خدمت بیشتر از ۱۵ سال دارند که در حدود ۳۶ درصد کل افراد می‌باشد. همچنین ۳۳ درصد افراد دارای سابقه خدمت بین ۱۰ الی ۱۵ سال دارند و کمترین فراوانی مربوط به افرادی است که سابقه خدمت کمتر از ۵ سال دارند.

آزمون تی مستقل برای بررسی وضعیت متغیرها

- متغیر سواد مالی: وضعیت سواد مالی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بیشتر از حد متوسط است.

لذا فرضیه‌های آزمون به صورت زیر مطرح می‌شوند:

H_0 : وضعیت سواد مالی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران کمتر از حد متوسط است.

H_1 : وضعیت سواد مالی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بیشتر از حد متوسط است.

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0 : \mu_x \leq 3 \\ H_1 : \mu_x > 3 \end{array} \right.$$

جدول ۶- نتایج تحلیل شاخص سواد مالی (ماخذ: یافته‌های پژوهش)

خطای معیار میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد مشاهدات	وضعیت
۰۰۶۳۷۰	۰۷۴۸۲۶	۳,۸۵۱۴	۱۳۰	تایید فرضیه

جدول ۷- نتایج تحلیل متغیر سواد مالی (ماخذ: یافته‌های پژوهش)

وضعیت	مقدار آماره t	DF درجه آزادی	سطح معنی‌داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصدی اختلاف	
					Lower	Upper
تایید فرضیه	۱۳,۳۶۷	۱۲۹	.۰۰۰	.۸۵۱۴۵	.۷۲۵۵	.۹۷۷۴

متغیر شرایط وام‌دهی:

وضعیت شرایط وام‌دهی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بیشتر از حد متوسط است. لذا فرضیه‌های آزمون به صورت زیر مطرح می‌شوند:

H_0 : وضعیت شرایط وام‌دهی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران کمتر از حد متوسط است.

H_1 : وضعیت شرایط وام‌دهی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بیشتر از حد متوسط است.

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0 : \mu_x \leq 3 \\ H_1 : \mu_x > 3 \end{array} \right.$$

جدول ۸- نتایج تحلیل شاخص شرایط وام‌دهی (ماخذ: یافته‌های پژوهش)

خطای معیار میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد مشاهدات	وضعیت
۰۰۵۷۴۹	۰۰۶۷۵۳۹	۴۰۰۰۷۲	۱۳۰	تایید فرضیه

جدول ۹- نتایج تحلیل آزمون فرضیه دوم (ماخذ: یافته‌های پژوهش)

وضعیت	مقدار آماره t	درجه آزادی DF	سطح معنی‌داری Sig.(۲-tailed)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصدی اختلاف	
					Lower	Upper
تایید فرضیه	۱۷,۵۱۹	۱۲۹	۰۰۰۰	۱,۰۰۷۲۵	۰,۸۹۳۶	۱,۱۲۰۹

متغیر دسترسی به اعتبارات :

وضعیت دسترسی به اعتبارات رسمی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بیشتر از حد متوسط است. لذا فرضیه‌های آزمون به صورت زیر مطرح می‌شوند:

H_0 : وضعیت دسترسی به اعتبارات رسمی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران کمتر از حد متوسط است.

H_1 : وضعیت دسترسی به اعتبارات رسمی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بیشتر از حد متوسط است.

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0 : \mu_x \leq 3 \\ H_1 : \mu_x > 3 \end{array} \right.$$

جدول ۱۰- نتایج تحلیل شاخص دسترسی به اعتبارات (ماخذ: یافته‌های پژوهش)

خطای معیار میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد مشاهدات	وضعیت
۰۰۵۱۶۰	۰۰۶۰۶۱۹	۴,۰۵۴۳	۱۳۰	تایید فرضیه

جدول ۱۱- نتایج تحلیل آزمون فرضیه سوم (ماخذ: یافته‌های پژوهش)

وضعیت	مقدار آماره t	درجه آزادی DF	سطح معنی‌داری Sig.(۲-tailed)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصدی اختلاف	
					Lower	Upper
تایید فرضیه	۲۰,۴۳۲	۱۲۹	۰۰۰۰	۱,۰۵۴۳۵	۰۹۵۲۳	۱,۱۵۶۴

آزمون فرضیه‌ها

فرضیه اول:

ارتباط معنی‌داری بین سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد. لذا فرضیه‌های آزمون به صورت زیر مطرح می‌شوند:

H_0 : ارتباط معنی‌داری بین سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس

اوراق بهادار تهران وجود ندارد.

H_1 : ارتباط معنی‌داری بین سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق

بهادار تهران وجود دارد.

$$\begin{cases} H_0: \rho = 0 \\ H_1: \rho \neq 0 \end{cases}$$

جدول ۱۲- نتایج آزمون پیرسون (ماخذ: یافته‌های پژوهش)

فرضیه اول			شرایط وام‌دهی
Pearson's rho	سواد مالی	ضریب همبستگی	۰/۴۷۸
		سطح معناداری	۰/۰۰۰
		تعداد	۱۳۰

فرضیه دوم:

ارتباط معنی‌داری بین سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد. لذا فرضیه‌های آزمون به صورت زیر مطرح می‌شوند:

H_0 : ارتباط معنی‌داری بین سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود ندارد.

H_1 : ارتباط معنی‌داری بین سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.

$$\begin{cases} H_0: \rho = 0 \\ H_1: \rho \neq 0 \end{cases}$$

جدول ۱۳- نتایج آزمون پیرسون (ماخذ: یافته‌های پژوهش)

فرضیه دوم		دسترسی به اعتبارات رسمی	
Pearson's rho	سواد مالی	ضریب همبستگی	۰/۴۲۶
		سطح معناداری	۰/۰۰۰
		تعداد	۱۳۰

آزمون t گروه‌های مستقل و تحلیل واریانس یک‌طرفه

میان دیدگاه مدیران زن و مرد نسبت به نسبت به سواد مالی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به خروجی نرم‌افزار SPSS، فرضیه فوق رد می‌شود. جدول آماری مربوط در زیر ارائه شده است.

جدول ۱۴- نتایج آزمون تی دیدگاه مدیران زن و مرد در مورد سواد مالی (ماخذ: یافته‌های پژوهش)

P-value	Levene's Test F	Sig	درجه آزادی	میزان t	میانگین	تعداد	
۰/۳۹۸	۰/۷۲۳	۰/۸۶۵	۳۸۳	-۰/۰۲۱	۳/۶۸	۳۸	زن

میان دیدگاه مدیران با گروه‌های سنی مختلف نسبت به رابطه سواد مالی با شرایط وام‌دهی بانک‌های تجاری و دسترسی به اعتبارات رسمی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به خروجی نرم‌افزار SPSS، فرضیه فوق تایید می‌شود. جدول آماری مربوط در زیر ارائه شده است.

جدول ۱۵- نتایج تحلیل واریانس با گروه‌های سنی مختلف

تفاوت معنی دار	سطح معنی داری sig	درجه آزادی		F	نام متغیر
		مخرج	صورت		
وجود دارد	۰/۰۰۰	۱۲۷	۳	۳/۴۳۵	سواد مالی و شرایط وام‌دهی

ماخذ: یافته‌های پژوهش

میان دیدگاه مدیران با گروه‌های تحصیلی مختلف نسبت به رابطه سواد مالی با شرایط وام‌دهی بانک‌های تجاری و دسترسی به اعتبارات رسمی تفاوت معنی داری وجود دارد. با توجه به خروجی نرم‌افزار SPSS، فرضیه فوق تایید می‌شود. جدول آماری مربوط در زیر ارائه شده است.

جدول ۱۶- نتایج تحلیل واریانس با گروه‌های تحصیلی مختلف تحصیلی

تفاوت معنی دار	سطح معنی داری sig	درجه آزادی		F	نام متغیر
		مخرج	صورت		
وجود دارد	۰/۰۴۱	۱۲۵	۵	۴/۲۵۶	سواد مالی و شرایط وام‌دهی

ماخذ: یافته‌های پژوهش

نتایج و بحث

فقدان سواد مالی، در کشورهای در حال توسعه مشهودتر است؛ به عنوان مثال کشور هند، زامبیا و دیگر کشورهای در حال توسعه آفریقایی، افراد درک درستی از مفاهیم مالی از قبیل بهره، پس‌انداز، سهام و سرمایه‌گذاری ندارند. آموزش سواد مالی، تنها بخشی از واکنش سیاسی موثر بر توانمند کردن

جوامع در بازارهای مالی می‌باشد. اقتصاد رفتاری و روانشناسی سرمایه‌گذاری، بیانگر این واقعیت است که رفتار افراد می‌تواند اثربخشی برنامه‌های سوادآموزی مالی را بهبود بخشد؛ افراد هنگامی که درک کنند که رفتارهای خاص سرمایه‌گذاری آن‌ها باعث ایجاد رفاه خواهد شد، به برنامه‌ریزی سواد مالی خود بیشتر علاقه نشان خواهند داد. افراد ممکن است زمانی که با گزینه‌های مختلف تصمیم‌گیری مواجه هستند، مطابق نظریه‌های عقلانیت اقتصادی عمل کنند و این امر، بدون داشتن سواد مالی کافی ممکن است منجر به تصمیم‌گیری بهینه مالی نشود.

فرضیه اول:

«ارتباط معنی‌داری بین سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.»

نتایج نشان می‌دهند که با اطمینان ۹۵ درصد و در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵ رابطه آماری معنی‌داری بین دو متغیر سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد. به عبارت دیگر سواد مالی بر شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیرگذار است. بنابراین فرض صفر رد و فرض یک پژوهش که همان فرضیه پژوهش و ادعای محقق است را نمی‌توان رد کرد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. از طرفی مقدار این رابطه که برابر ۰/۴۷۸ است دلالت بر همبستگی قوی بین دو متغیر سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران همبستگی مثبت معناداری وجود دارد و فرض صفر رد و فرض یک مورد پذیرش قرار می‌گیرد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که دو سازه که ممکن است واریانس در دسترس بودن

اعتبار برای شرکت‌های کوچک و متوسط را توضیح دهد وجود دارد: یکی شرایط وام که شامل وثیقه، دوره بازپرداخت وام و نرخ بهره می‌باشد (یهوالا^۱، ۲۰۰۸؛ استیگلitz و وایس^۲، ۱۹۸۱؛ ایتینوبه^۳، ۲۰۰۱؛ آرتی^۴ و همکاران، ۱۹۹۴؛ صفوی و همکاران، ۲۰۰۶) و سواد مالی (کول^۵ و همکاران، ۲۰۰۹). هیلگرت^۶ و همکاران، ۲۰۰۳). در حالی که برای دسترسی به اعتبارات رسمی شرایط وام‌دهی تجاری و سواد مالی بسیار مهم هستند، مطالعات قبلی واریانس دسترسی به اعتبارات رسمی توسط شرکت‌های کوچک و متوسط را با استفاده از سواد مالی (بک^۷ و همکاران، ۲۰۰۷) و شرایط اعطای وام (استیگلitz و وایس، ۱۹۸۱؛ اشمیت و کرپ^۸، ۱۹۸۷) به طور مستقل از یکدیگر توضیح می‌دهد. افراد به طور فزاینده‌ای به فعالان بازارهای مالی تبدیل شده‌اند و مشارکت در بازارهای مالی با ظهور محصولات و خدمات مالی جدید همراه شده است. با این حال، برخی از این محصولات پیچیده مالی، برای درک سرمایه‌گذاران، به ویژه برای سرمایه‌گذاران مالی تازه کار، مشکل هستند. هر چند سرمایه‌گذاری در بورس با خرید یک ورقه بهادار آغاز می‌شود، اما خرید این دارایی مالی، نیازمند بررسی و تحلیل دقیق از وضعیت حال و آینده آن است. تجربه نشان می‌دهد افرادی که با حدس و گمان سرمایه‌گذاری می‌کنند، منفعت بسیار کمی می‌برند. سواد مالی در سالهای اخیر منافع برای گروه‌های مختلف، از جمله دولت‌ها، بانکداران، کارفرمایان، گروه‌های مختلف اجتماعی، بازارهای مالی و دیگر سازمان‌ها، به ویژه در کشورهای توسعه یافته ایجاد کرده است. اهمیت بهبود سواد مالی، به خاطر عواملی چون توسعه محصولات جدید مالی، پیچیدگی ابزارها و بازارهای مالی، تغییرات سیاسی و عوامل اقتصادی،

^۱ Iholla

^۲ Stiglitz & Vise

^۳ Etinibe

^۴ Arity

^۵ Coal

^۶ Hilgert

^۷ Beck

^۸ Schmitt

افزایش یافته است. این روند با توجه به فراوانی گزینه‌های سرمایه‌گذاری و گسترش بازاریابی، تنها زمانی موثر است که بتوان با استفاده از اطلاعات و سواد مالی اقدام به انتخاب از بین آنها نمود. تحصیلات دانشگاهی در زمینه مالی و حسابداری و اطلاعات ارائه شده توسط بخش دولتی و خصوصی، اینترنت و دوره‌های آموزش امور مالی از جمله منابع تامین سواد مالی می‌باشد (التیمی و بن کلی، ۲۰۰۹). به تازگی به این موضوع که فقدان مهارت‌های مالی منجر به رفتار ضعیف مالی می‌شود توجه بیشتری شده است هیلگرت و بورلی، ۲۰۰۳؛ لوزاردی، ۲۰۰۷). علاوه بر این، شواهد نیز نشان می‌دهد که سطح آموزش مالی در اوگاندا در تمام سنین و گروه‌های اجتماعی بسیار پایین است که سطح پایین فراگیری مالی و نرخ پایین صرفه جوی یرا توضیح می‌دهد. همچنین دریافتند که بسیاری از صاحبان و یا مدیران شرکت‌های متوسط و کوچک اطلاعات محدودی در خصوص محصولات مالی، مدیریت مالی دارند و فاقد دانش مالی، مهارت‌ها و توانایی لازم برای انجام بودجه بندی، دفترداری مناسب و برنامه‌ریزی مالی هستند. در این پژوهش به بررسی ارتباط بین سواد مالی و شرایط وام‌دهی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد. نتایج پژوهش در ادامه ارائه می‌گردد.

فرضیه دوم: «ارتباط معنی‌داری بین سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.»

نتایج نشان می‌دهند که با اطمینان ۹۵ درصد و در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵ رابطه آماری معنی‌داری بین دو متغیر سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد. به عبارت دیگر سواد مالی بر دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیرگذار است. بنابراین فرض صفر رد و فرض یک پژوهش که همان فرضیه پژوهش و ادعای محقق است را نمی‌توان رد کرد. بنابراین می

توان نتیجه گرفت که بین سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. از طرفی مقدار این رابطه که برابر ۰/۴۲۶ است دلالت بر همبستگی قوی بین دو متغیر سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران همبستگی مثبت معناداری وجود دارد و فرض صفر رد و فرض یک مورد پذیرش قرار می‌گیرد (صفوی و همکاران، ۲۰۰۶) و سواد مالی (کول و همکاران، ۲۰۰۹؛ هیلگرت و همکاران، ۲۰۰۳).

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

نتایج آزمون همبستگی در جدول ۱۷ نشان داده شده است. با توجه به اینکه فرضیه‌ها از نوع رابطه‌ای می‌باشد از همبستگی استفاده شده است.

جدول ۱۷- خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش (ماخذ: یافته‌های پژوهش)

نتیجه آزمون	سطح معناداری	ضریب همبستگی	فرضیه
تایید فرضیه	۰/۰۰۰	۰/۴۳۷	ارتباط معنی‌داری بین سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.

ماخذ: یافته‌های پژوهش

به عبارت دیگر، به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که:

- ۱- رابطه معنی‌داری بین سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.

۲- رابطه معنی‌داری بین سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس وجود دارد.

پیشنهاد پژوهش

نتایج هر پژوهش در نهایت منجر به پیشنهادهایی برای استفاده‌کنندگان هر پژوهش می‌گردد. در واقع این پیشنهادات در دو بخش برای استفاده‌کنندگان در سازمان به طور عملی و استفاده‌کنندگان مراکز علمی شامل دانشجویان و محققین، ارائه می‌گردد.

ارتباط معنی‌داری بین سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.	۰/۲۵۹	۰/۰۰۰	تایید فرضیه
--	-------	-------	-------------

پیشنهادات کاربردی

پیشنهادات بر اساس فرضیه اول:

- با توجه به اینکه رابطه معنی‌داری بین سواد مالی و شرایط وام‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد لذا پیشنهاد می‌شود که شرکت‌های بورس تهران نسبت به بهبود سواد مالی کارکنان خود اقدام مناسب انجام دهند.
- پیشنهاد می‌شود که فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها نسبت به توانایی‌های مالی خود با دید واقع‌بینانه‌تری نگرین و مطالعات خود در زمینه سواد عمومی مالی را افزایش دهند.

پیشنهادات بر اساس فرضیه دوم:

- با توجه به اینکه رابطه معنی‌داری بین سواد مالی و دسترسی به اعتبارات رسمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد لذا پیشنهاد می‌شود که شرکت‌های بورس تهران نسبت به بهبود سواد مالی کارکنان خود اقدام مناسب انجام دهند.

مدیریت مطالعات کمی در مدیریت..... / ۱۰۱

▪ پیشنهاد می‌شود که افرادی که سواد مالی پایینی دارند، با در نظر گرفتن ریسک بالای بازار سرمایه در ایران و قابلیت پیش‌بینی پایین آن، بهتر است در زمینه‌ای که تجارب و اطلاعات کافی در آن حوزه‌ها را دارند سرمایه‌گذاری نمایند و در صورت تصمیم به سرمایه‌گذاری در بورس باید جانب احتیاط را گرفته و ریسک‌های بالایی که تحمل آن خارج از سطح درآمدی آنان است را قبول نکنند.

محدودیت‌های پژوهش

محدودیت‌های پژوهش آن دسته از عواملی هستند که در مسیر جمع‌آوری اطلاعات، تحلیل و کسب نتایج مطلوب، مانع ایجاد می‌کند. محدودیت به صورت ذاتی در هر پژوهشی وجود دارد. این پژوهش نیز از این اصل مستثنی نبوده و محدودیت‌هایی به شرح زیر داشته است.

- مشکلات تعیین شاخص و تبدیل مقوله‌های کیفی به مقادیر کمی نظیر سنجش سواد مالی.
- در نهایت اینکه؛ یکی از با اهمیت ترین محدودیت‌ها که از ویژگی خاص پژوهش‌های علوم انسانی به شمار می‌آید، تاثیر متغیرهایی است که خارج از کنترل پژوهشگر هستند و امکان اثرگذاری آن‌ها بر نتایج پژوهش دور از ذهن نیست. به گونه‌ای که امکان بررسی یا کنترل آن‌ها برای پژوهشگر فراهم نباشد. در پژوهش حاضر متغیرهایی مانند، خصوصیات فردی مشتریان، فرهنگ‌های متفاوت آن‌ها و شرایط اقلیمی و زندگی مشتریان می‌تواند بخشی از روابط موجود در مطالعه را تحت تاثیر قرار دهند.
- غیر از عواملی که با عنوان متغیرهای مستقل در مدل استفاده شده پژوهش مورد بررسی قرار گرفتند، عوامل بسیار دیگری با عنوان کلی هر یک از این متغیرها بر خرید آنلاین تاثیر می‌گذارند که در این پژوهش به دلیل محدودیت زمانی و اجتناب از پیچیدگی مدل، لحاظ نشده‌اند.

۱. آقای، محمدعلی و مختاریان، امید، ۱۴۸۴، " بررسی عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بورس . اوراق بهادار تهران"، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال یازدهم، شماره ۳۶، صص ۲۵-۳.
۲. اوما سکاران (۱۳۸۸)، «روش‌های پژوهش در مدیریت»، موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی. ۱۳۸۸.
۳. ایزدی، منصوره . (۱۳۹۴) . تاثیر سواد مالی بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری در ایران. فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری. سال چهارم/شماره سیزدهم
۴. پیرایی، خسرو و شهسوار، محمدرضا، ۱۳۹۰، «تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر بازار بورس ایران»، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، شماره ۳۵.
۵. حسینی، سیدمهدی و علی مهدی زاده اشرفی (۱۳۸۸)، «مقدمه ای بر آمار و احتمالات»، ناشر: یکان، ۱۳۸۸.
۶. خاکی، غلامرضا . ۱۳۸۷. روش پژوهش با رویکردی به پایان نامه نویسی . تهران: بازتاب . چاپ چهارم .
۷. عادل آذر، منصور مومنی، (۱۳۸۳)، «آمار و کاربرد آن در مدیریت»، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). جلد دوم.
۸. کرم حبیب پور/رضاصفری (۱۳۸۸)، «راهنمای جامع کاربرد SPSS در پژوهش‌ها پیمایشی»، ناشر: متفکران(نشر)، ۱۳۸۸.
۹. معین‌الدین، محمود، ۱۳۸۶، " ارزیابی و ارائه الگوی مناسب جهت سنجش سواد مالی دانشجویان ایرانی"، رساله دکتری، دانشگاه آزاد علوم و پژوهش‌ها تهران.

مدیریت مطالعات کمی در مدیریت..... / ۱۰۳

۱۰. مهدیفر، محمدرضا، ۱۳۸۲، "بررسی نحوه کاربرد اطلاعات حسابداری در تصمیم‌گیری مربوط به سرمایه‌گذاری صنعت بیمه با استفاده از روش مقداری"، فصلنامه صنعت بیمه، سال هجدهم، شماره ۲، صص ۱۴۰-۱۱۱.

۱۱. یعقوب نژاد، نیکو مرام، معین الدین. (۱۳۹۰). ارائه الگویی جهت سنجش سواد مالی دانشجویان ایرانی با استفاده از روش دلفی فازی. مجله مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار. شماره هشتم.

۱۲. یوسفی، زهرا، ۱۳۹۰، "اندازه‌گیری سواد مالی سرمایه‌گذاران حقیقی بورس اوراق بهادار ایران و ارتباط سواد مالی با تنوع و تصمیمات سرمایه‌گذاری آنها"، پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد.

۱۳-Agarwal, N. Raman, T.V. Sharma, A. Jain. V. (۲۰۱۶). Behavioral biases affecting investors attitude the social sciences. ۱۱(۱۴): ۳۶۴۳-۳۶۴۷.

۱۴-Amari Mouna, Anis Jarbouli.(۲۰۱۶). Financial literacy and portfolio diversification : an observation from the Tunisian stock market . International Journal of Bank Marketing. Vol.۳۳ No.۶ PP.۸۰۸-۸۲۲

۱۵-Al-Tamimi, H. and Bin Kalli, A., ۲۰۰۹, "Financial literacy and investment decisions of UAE investors", The Journal of Risk Finance, No. ۵, pp. ۵۰۰-۵۱۶.

۱۶-Anders, Anderson, Forest Baker, David T. Robinson, ۲۰۱۷, Precautionary savings, retirement planning and misperceptions of financial literacy, Journal of Financial Economics Available online ۱۴ August ۲۰۱۷.

۱۷-Atkinson, A. messy, F. (۲۰۱۲). Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study; [online], OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions. Available at: http://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/measuring-financial-literacy_5k9csfs90fr4-en.

۱۸-Ateş, S. Coşkunb, A. Şahin, A. (۲۰۱۶). Impact of Financial Literacy on the Behavioral Biases of Individual Stock Investors: Evidence from Bursa Istanbul. *Business and Economics Research Journal*. ۷(۲): ۱-۱۹.

۱۹-Azadi, R. zanjirchi, M. Farshidpoor, A. (۲۰۱۲). Financial literacy and the factors affecting it and its effect on Retirement Planning, first regional conference on novin research on accounting and management.

۲۰-Bhamra H.S. Uppal R. (۲۰۱۶). Do Individual Behavioral Biases Affect Financial Markets and the Macro economy? Available at: http://www.sbs.ox.ac.uk/sites/default/files/FAME_Group.

۲۱-Chaonan Lin, Yu-Jen Hsiao, Cheng-Yung Yeh, ۲۰۱۷, Financial literacy, financial advisors, and information sources on demand for life insurance, Pacific-Basin Finance Journal, Volume ۴۳, June ۲۰۱۷, Pages ۲۱۸-۲۳۷.

- ۲۲-Campbell, J., ۲۰۰۶, "Household finance", *Journal of Finance*, No. ۶۱, pp. ۱۵۵۳-۱۶۰۴.
- ۲۳-Chloubaa, T., Simkovab, M. and Nemcovac, Z., ۲۰۱۱, "Application for education of financial literacy", *Social and Behavioral Sciences*, No. ۲۸, pp. ۳۷۰-۳۷۳.
- ۲۴-Campbell, J. (۲۰۰۶). Household Finance. *Journal of Finance*, ۶۱(۴), ۱۵۵۳-۱۶۰۴.
- ۲۵-Chen, H., & Volpe, R. P. (۲۰۰۲). Gender Differences in Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*, ۱۱, ۲۸۹-۳۰۷.
- ۲۶-Fallahshams, M. azizi, S, (۲۰۰۷). Examination the factors affecting on Will of personal shareholders in Tehran exchange market. *Quarterly Journal of accounting and Auditting*. ۴۲: ۷۴-۶۱.
- ۲۷-Fernandes, D. Lynch, J.G. (۲۰۱۳). The Effect of Financial Literacy and Financial Education on Downstream Financial Behaviors. available at: <http://www.nefe.org/Portals/۰/WhatWeProvide/PrimaryResearch/PDF/CU/۲۰Final/۲۰Report.pdf>.
- ۲۸-Gathergood, J. Weber, J. (۲۰۱۵). Financial Literacy, Present Bias and Alternative Mortgage Products. Discussion Paper; Available at: <https://www.nottingham.ac.uk/cedex/documents/papers/cedex-discussion-paper-۲۰۱۵-۱۳.pdf>.
- ۲۹-Hayat, A. Anwar M. (۲۰۱۶). Impact of Behavioral Biases on Investment Decision; Moderating Role of Financial Literacy" Working Paper; Department of Business Administration, International Islamic University Islamabad Pakistan.
- ۳۰-Hilgert, M. A. Hogarth, J. M. & Beverly, S. G. (۲۰۰۳). Household financial management: The connection between knowledge and behavior. *Federal Reserve Bulletin*, ۸۹: ۳۰۹-۳۲۲
- ۳۱-Hassanzadeh Nezhadirani, lootfelahi and H.aghim. (۲۰۱۰) The comparative investigation of financial effects on decision-Making of bank manager. *journal of Beyond Management*. ۳ (۱۱): ۱۸۵-۲۱۱.
- ۳۲-INFE. (۲۰۰۹). Financial education and the crisis: Policy paper and the guidance. (<http://www.oecd.org/finance/financial-education/۰۰۲۶۴۲۲۱.pdf>).
- ۳۳-Johnson R. and Soenen L. (۲۰۰۳) Indicators of Successful Companies. *European Management Journal*. ۲۱ (۳): ۳۶۴-۳۶۹.
- ۳۴-Jumpstart coalition. (۲۰۰۹). National Standard in K-۱۲ Personal Financial Education. [online], available at:<http://www.jumpstart.org/guidehtml>.
- ۳۵-Kahenman, D. Tversky, A. (۲۰۱۲). On The Psychology of Prediction. *Psychological Review*. ۸۰: ۲۳۷-۲۵۱.
- ۳۶-Karimi, K. rahnamaroodposhti, F. (۲۰۱۵). Behavioral biases and earning management. Ph.D. thesis. Oloom tahghighat university. Tehran.
- ۳۷-Karimkhani, M. eslami, S. (۲۰۱۵). Examination the factors affecting on Financial literacy and its relation with participation in Tehran exchange market. Postgraduate Dissertation. Shahid beheshti university. Tehran.
- ۳۸-Keshvari Abolfazl and Alirezaee Mohammad Reza. (۲۰۰۸) Ranking Efficient Units by Weakened References in Data Envelopment Analysis. *International Journal of Engineering Science*. ۱۹ (۷): ۷۵-۸۱.
- ۳۹-Khademi, M. ghazizadeh, M, (۲۰۰۷). Examination the factors affecting on decisionmaking of shareholders in tehran exchange market using Structural Equation Modeling. *Shahed Research Journal*. ۱۴(۲۳). ۱-۱۹.

۴۰-Klapper, L. Lusardi, A. Oudheusden, P.V. (۲۰۱۶). Financial Literacy around the world. World Bank Development Research Group. Available at:<http://www.jumpstart.org/guidehtml>.

۴۱-Lusardi, A. Mitchell O.S. and Curto V. (۲۰۱۴). Financial Literacy among the Young. *The Journal of Consumer Affairs*. ۴۴(۲): ۳۰۸-۳۸۰.

۴۲-Moeineddin, M. yaghoobnejad, A. (۲۰۱۲). Assessing and modeling the financial literacy among the Iranian students. Ph.D. thesis. Oloom tahghighat university. Tehran.

۴۳-Maarten van Rooij , Annamaria Lusardi , Rob Alessie (۲۰۱۱) . Financial literacy and stock market participation . *Journal of Finanical Economics* ۱۰۱, ۴۴۹-۴۷۲

۴۴-Ohaness G. P. Kevin J. Stephen B. Robert K. (۲۰۱۵). Financial Literacy and Behavioral Biases among Traditional Age College Students. *Financial Education*. ۴۵: ۱۶۳-۱۸۱.

۴۵-Ritter, J. R. (۲۰۱۲). Behavioral Finance. *Pacific-Basin Finance Journal*. ۱۱(۲۰۰۳): ۴۲۹-۴۳۷.

۴۶-Sukheja, G.M. (۲۰۱۶). Behavioral Biases in Financial Decision Making. Chandigarh University. Available at: <http://ssrn.com/abstract=۲۷۵۹۱۸۷>.

۴۷-Stephen Korutaro Nkundabanyanga, Denis Kasozi and Irene Nalukenge(۲۰۱۳). Lending terms, financial literacy and formal credit accessibility. *International Journal of social Economic* Vol. ۴۱ No. ۵ PP.۳۴۲-۳۶۱.

۴۸-Verhofen, M. (۲۰۱۴). Finance, University of St. Gallen-Swiss Institute of Banking and Finance. Electronic Copy Available at: <http://ssrn.com/abstract=۲۴۱۵۷۴۱>.

